

pal (PESC)

Lloc on es filava l'espart, el cànem i altres fibres vegetals per a l'armat de xàrcies i cordes. Aquesta és una indústria auxiliar i indestriable de l'activitat pesquera. De fet, i sense aprofundir massa, trobem palers en la documentació històrica al Benidorm del segle XVIII: *por parte de dicho Ronda se nombró a Pedro Barceló por Palero, a Miguel Bayona por Arrais, por carpintero de Ribera a Pedro Vicente Lanusa, erero (sic) a Simón Seguí, siendo todos deste vecindario* (AMB, 31 de juliol de 1781, f. 133). Vegeu **Pal, carrer del TOP**.

Aquesta activitat era molt important als pobles pesquers i s'evidencia en el fet que el pal de l'esmentat Pere Barceló a l'any 1781, molts l'hem arribar a conèixer al segle XX. La situació del pal de Pere Barceló s'explicita l'any 1808 quan transmet el negoci al seu fill, Antoni Barceló: *Sépase por esta pública Escritura como yo. Pedro Barceló, Maestro de Palero y cordelero, vecino de esta villa de Benidorm otorgo que hago gracia, y donación, pura y perfecta y acabada, para después de mis días al dicho, mi hijo, del Pal en que trabajo cito (sic) en la Partida del Alt de dicho Barceló* (AMB 1880, f. 180). És a dir a la cantonada dels actuals carrers del Pal i de l'Alt.

L'espenta de la indústria xarciera a Benidorm i a tota la Marina ve donada per dos motius principals: La quantitat d'almadraves calades per la gent de la comarca tant a la Península com al Marroc i a Tunis, que comporta també una especialització i un gran prestigi en l'elaboració d'aquest tipus de xàrcia. I el reconeixement legal de la pesquera del bou a principis del segle XX. Aquest fet va provocar una forta demanda de xàrcia i cordam per a parelles i bous del País Valencià, Balears i Catalunya; i més tard de tot l'Estat, especialment Andalusia i Galícia.

La producció de filet, espart i cànem treballat per a fer cordes i xàrcia, fou una activitat importantíssima que mantenia ocupada bona part de la població, principalment dones i xiquets. L'espart es recollia a la muntanya i després de collit s'assecava i s'havia d'amerar als *ameradors*, que són tolls i estanys de vora mar o platges i cales arredossades de poca fondària. La importància d'aquests indrets es palesa

en la quantitat d'*ameradors* que apareixen al llarg de la costa, d'alguns dels quals ha quedat el topònim. Així per exemple, a la Vila Joiosa es troba la *platja de l'Amerador* i el *camí de l'Amerador*; i a l'Albir i a Benidorm hi ha partides dites de l'Amerador. A Benidorm concretament és la partida -ara nucli urbà- on s'alça l'Hotel Brisa.

El cànem i l'espart passaven vint-i-un dies amerant-se i després el duïen al pal per a picar-lo amb la *maça de picar*. Aquesta faena es podia fer en cases particulars. Després es treballava als pals, indústries que sempre se situaven en descampats als afores de les ciutats. L'encarregat de fer el filet al pal era el *mestre paler* i qui feia les cordes era el *mestre corder* o *cordeller*. Si l'espart en comptes d'anar a les cases, havia anat directament al pal, es posava en els bassons d'arremullar durant la nit. Els conjunts de fil d'espart a treballar es deia *feixcar*. El feixcar es treia del bassó i s'estenia sobre uns bancs fets de pals.

També al pal estaven els *cabdelladors* que havien de fer madeixes de cànem i les enrotllaven fent moleta. Per a filar, el *filador* es posava el *maç de cànem* pegant-li la volta a la cintura i caminava cap arrere encarat a la roda fins a un *pal* o *canyeta* on posaven la fibra per a fer el filet (pal aquest que dona nom a l'activitat). El *filador* amb els dits trenava tres fibres d'espart o cànem, els *senars*. Els senars passaven pels *rastrells* perquè no s'embolicaren. El camí que feia el filador anant d'esquena li deien la *senda*. Enfront del filador estava la *roda* on hi havia un xiquet, el *menador*, que *menava* -li pegava voltes a la maneta de la roda. El tracte que rebien els xiquets era molt dur i allò que més desitjaven era que ploguera per a poder anar-se'n a casa cantant unes cançons típiques. Després la llença del fil pegava una volta a la roda i d'ací a un estri de fusta anomenat la creu que tenia tres *carrells* o rodes petites. Després, perquè el fil tingués més cos duïen el filet a la canyeta on estava el *corbelló*, mena de tornet, que cotxava el fil amarrat al *tiràs*, giny que tenia una anella i amb pedres. D'amarrar els fils a les pedres s'encarregaven uns xiquets anomenats posadors. Tot seguit, el fil es llevava del corbelló i es posava des d'un *carrell de la creu*, dit del doble, a la *forqueta*.